

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 33.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsiáttur í prísinum.

Tírsdag hin 19. august 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagð á posthúsinum, brevvarnarstodum
og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND

traff. 11-5. Telf. 114.

EVDSÆD ER, at hitt vaksandi liðið er hitt allarbesta tilfarið til at grundað hitt nýggja, sterka og friska samfelagið á. Ungdómurin, ið hevur allan ans fyri friskeika, bæði í tí verandi og tí komandi samfelagslagi, er longu á tí støðu, ið tryggjar ta tíf, ið kemur, hann er altíð fúsar at hola um fákunnig og ótreysti náttúrarinnar.

Ein náttúrdarmerking er tað tí, at tað úr øllum hornum, bæði innlendis og útlandis, verður lagdur dentur á at fremja sannan og heilsuótandi idrátt, eins og virkað verður fyri, at bæði børn og ungdómur læra at virðiseta vakurleika náttúrarinnar.

Vit kenna eisini her, at hesin hugur millum okkara ungdóm er nógv nördur hesu seinri árin. Ungdómurin hevur nú meira enn nakrantíð fyrr ein útførð hug og ans fyri idrátti, sum hevur stórt virði fyri eitt fólk, ið býr í einum oyggjalandi sum okkara.

Men enn væntar nógv, ja ónógv. Og tað má vera samfelagsins, fólksins, plikt móti landinum og sær sjálvum, ein plikt móti ungdómnum, ein plikt móti framtíðini, at elva ungdómnum til framvegis at halda ta leið, hann er byrjaður á, at kenna náttúrarinnar vakurleika og starvast fyri friskeika samfelagsins í komandi tíðum.

Tí umframt tað, at menniskjans kenslur fyri tí allfögru náttúru elvur menniskjum at gerast betur lundað, so eru idráttarleikir úti á víðum vøllum og svymjingin ikki bert heilsuótandi, men eisini bjargandi á ymsar háttir.

Eins og idrátturin úti í tí fria er farin at vinda uppá seg millum okkara ungdóm, so eru líkindi til, at fólk yvirhøvur fata tann týðning, ið svymjingin hevur, serstakliga fyri okkum Føroyingar.

Øll vita, hvønn týðning hesin idráttur hevur í bjargingarforum, og øll kenna seg takksom fyri tað úrslit, ið hesin idráttur longu eigur at peika á.

Tað skuldi tí verði ein samfelagsuppgáva at styðja ungdómnum í sínum idráttarstarvi, eisini peningaliga.

Um dagirnar var nýggjur svymjingarhjulur tikin í brúk í Tórshavn. Var tað ikki tørvuligt, um soleiðis var fyrireika manga aðrastaðni í Føroyum, og er hetta ikki ein uppgáva fyri samfelagið?

Vit halda já.

Torskens Vandring.

I 1924 paabegyndte Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser Mærkningsforsøg med Torsk ved Vest-Grønland, og siden er der aarlig mærket et Antal Torsk der, et enkelt Aar ogsaa ved Øst-Grønland (Angmagssalik).

Af de mærkede østgrønlandske Torsk er der endnu ingen genfanget, men af dem, der mærkedes ved Vest-Grønland, er der i Aarenes Løb genfanget et mindre Antal, til Dato 62, af ialt 1978 mærkede Fisk.

Medens Resultaterne af Mærkningsforsøgene i de første Aar ikke frembød særlige Overraskelser, idet de mærkede Fisk genfangedes ved Vest-Grønland uden i Reglen at have foretaget større Vandringer, har de senere Genfangster større Interesse. De viser nemlig, som det ses af Listen, at ialt 6 Fisk har forladt Vest-Grønland og er vandret til Island, hvor de er genfanget især udfør de nordvestlige Dele af Landet:

Nr. 385, 70 cm, udsat ved Sukkertoppen den 27. August 1924. Genfanget i Faxø Bugt den 23. Marts 1927.

Nr. 870, 77 cm, udsat paa Lille Hellefiskebanke den 3. Oktober 1928. Genfanget i Isafjordsdyb den 5. April 1930.

Nr. 7743, 82 cm, udsat udfør Julianehaab 24. August 1929. Genfanget ved Siglufjord 15. Maj 1930.

Nr. 7906, 74 cm, udsat i Unartok Fjord 3. Oktober 1929. Genfanget i Isafjordsdyb 26. Maj 1930.

Nr. 7997, 66 cm, udsat udfør Sydproven 5. Oktober 1929. Genfanget S. f. Ønundarfjord.

Nr. 8060, 70 cm, udsat udfør Sydproven 5. Oktober 1929. Genfanget NE af Kap Nord 10. Juni 1930.

Det er særlig paafaldende, at skønt der er mærket Torsk ved Vest-Grønland hvert Aar fra 1924 til 1929, er det tilsyneladende først fornyligt, at der er kommet Liv i Vandringerne fra Grønland til Island, thi af de 6 genfangede Fisk er de 5 fanget i dette Foraar ved Island. Det kunde derfor ses ud til, at de havde forladt Grønland for at gyde i det varmere Vand ved Island. Som nævnt har disse Mærkningsforsøg givet det første Bevis for, at Torsk kommer vandrende til Island fra andre Omraader, og det er et Resultat af stor Interesse. Men det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvorvidt paa den ene Side Tilvandringen af Fisk fra Grøn-

A/s BALSLEV & GOOS, THORSHAVN

Færøernes største Tømmerlager

en gros og en detail.

land er af større Betydning for Islands Fiskebestand eller paa den anden Side, om Bortvandring af de grønlandske Fisk er af større Betydning for Vest-Grønlands Bestand af Fisk.

Een Ting er sikker, og det er, at disse Mærkningsforsøg er af stor Betydning som det eneste Middel til med Sikkerhed at skaffe Rede paa Fiskens Vandringer, og jeg benytter derfor Lejligheden til indtrængende at opfordre alle de Fiskere, der fisker ved Island, til at indsende Oplysninger om Genfangst af mærkede Fisk, saa at ikke en eneste Oplysning gaar tabt for det Formaal, for hvilket Mærkningsforsøgene foretages: at tilvejebringe Kundskab om Fiskenes Vandringer til Gavn for Fiskerierne.

København, den 22. Juli 1930.

Johs. Schmidt,
Professor, Dr. phil., Leder af de danske Fiskeriundersøgelser i Atlanterhavet, Formand for de Internationale Havundersøgelser nordvestatlantiske Komite.

Inserat.

Behandling af sygelige Tænder kan ikke foretages én Gang for alle, men ofte kræver aarelangt Omhu. Kun en Tandlæge, der er fastboende her paa Øerne, kan yde sine færeske Patienter reel og varig Tjeneste.

Tilfældige Rejsende med en Haandkuffert Redskaber, selv om vedkommende har Diplom fra København, Honolulu og Timbukto, kan ingen varig Garanti yde sine Klienter.

Tandlæge Brend, der har praktiseret i Thorshavn i over tyve Aar, der stadig har søgt at følge med og dygtiggøre sig paa alle sit Fags Linier, og hvis Klinik er blandt de mest moderne udstyrede i Danmarks Rige, yder sit Klientel den bedste Sikkerhed for paalideligt og samvittighedsfuldt Arbejde.

Det oplyses, at efter de nyeste Metoder er nødvendig Tandudtrækning nu helt smertefri.

For alm. Plombering, Guld-kroner og nye Tandset gives fem Aars eller ogsaa stedsevarende Garanti.

Bevar Deres Tænder ved grundigt at børste dem hver Morgen og Aften og have dem undersøgt hos Tandlægen to Gange om Aaret.

Tlf. 114. Tandlæge Brend.

Nakrar hugleiðingar
um fiskaútflytting
okkara.

(Framhald).

Tað er áhugavert, sum Svein Árnason skrivur um, hvussu Barcelonamenn meta fiskin:

»Tað er skiljanligt, at blóð ella aðrir dökkir blettir á uggunum eru illa sædd lýtir hjá keypmönnum. Teim flestu man vera litið um at eta fiskauggar, sum eru soleiðis til útsjóndar. Hitt vita vit Íslendingar, at gul-leitlur litur á fiskinum hevur alloftast onga ávirkan á smakk hans ella nýtslufirði, ja vit vita ennót, at hesin litur ofta bert kemur av tí, at hann hevur verið turkaður við ov bráðan sólarhita, og at hann ikki er kolnaður nógskjött ella nógvæl aftaná. Aðrir óvandaligir tilvirkan nýtist ikki at kenna um hetta. Tí tykist okkum undarligt, at so nógv verður gjørt burtur úr hesum. Í Barcelona selja smásumlommennir fiskin útbloyttan, og við útbloytingina, sum varar 5—6 dagar, verður hin guli liturin enn meira sjónligur, og tær sponsku húsmóðurnar vilja tí ikki keypa fiskin fyri hægsta pris. Uggnarir verða skornir av fiskinum og vanliga seldir fyri lægri pris; men sjálvur fiskurin verður ristur í álir á skák tvørtur um, parallelt við ugaskurðin, og fáast 7 tilkilar állur úr stórum fiski. Í uggunum verða allir blettir og allar blóðægrar enn sjónligari eftir útbloytingina, og eru teir dökkir, verða teir heilt óseljandi. Av hesum er tað greitt, hví Barcelonabúgar vilja hava fiskin heilt lýtaleysan; men hetta er ikki bert serstakligt fyri teir, tí allastaðni, har menn eru vandir í aðrar mátar um fisk, er krævið, at hann skal hava reinan lit. Soleiðis er tað um mest all Spanialand, eisini í donskum matreiðslubókum er mælt til einans at keypa hvítan og reinlittan fisk.«

Um hvussu Spaniumenn meta fiskin til góðsku, tá hann er komin á borðið, skrivur Svein Árnason soleiðis:

»Við hvar, har sum monnum er mikið um at fáa góðan fisk at eta, tykist nógv at vara um, at lógini í tjúkkunum eru greinilig, tá hann er kókaður. Tessvegna er hin besti linufiskurin ofta nevndur „libro“, t. e. bók,

tí fiskalógini eiga at kunna flettast upp eins og blóð í bók. Hetta er eisini prógv fyri, at fiskurin er óspiltur, ella hvørki broyskin ella moltin. Fiskalógini eru greiniligast í tjúkkum og stórum fiski. Harumframt hevur tjúkkur fiskur eitt annað meirivirði fyri smásumlommennir. Eins og áður var sagt, er fiskurin seldur útbloyttur og dregur tess meira av vatni, tess tjúkkari hann er, og gevur soleiðis smásumlommunum stórra vinning. Hetta hongur eisini saman við, at tess færri fiskar fara í 50-kg-pakkan, tess betri marknaðarvara er hann. Keypmenn hava ællað at tryggja sær tjúkkkan og stóran fisk við at seta hámark fyri stertatali í pakka; men eru so komnir fyri vónbrot av tí, at smáir fiskar eru ímillum stórar í sama pakka, og er tí komin tilgongd í seinni árum, at stórfiskur má ikki vera minni enn 20 tummar.«

Áhugavert er eisini, at Svein Árnason hevur gáað eftir, hvussu krævinu ein góðan, hvítan og tjúkkkan fisk hanga saman við tað allmenna mentunnarstöðu, fólkid stendur á í innflyttingslandinum. Har sum hestar og oksar eru flestir at siggja fyri vagnum á gotunum, t. d. í Portugal, verður minni vandað um góðan fisk enn har, sum bilar og sporvagnar eru komnir í staðin, t. d. í Suðurspaniu, og hin versta fiskin er vandaleyst at senda til Norðurafriku, har fólk ikki leggja so miklan dent á reinleika og tíflikt.

Tað er ætlandi, at mentun og siðmenning ganga fram, og at fólk í sama mál gera stórra og stórra krav til nýtuligan og nosligan mat, og brátt fjølgast tey stóðini, har fólk ikki longur skoyta um klippfisk, men krevja frískan fisk istaðin. Tó man vera langt upp at siggja enn, áður besti føroyskur klippfiskur verður keyptur fyri samuliga hogan pris.

Hvussu nú er ella ikki, so verður alt meira og meira miðað ímóti at framleiða ferskan fisk til útflyttingar í ísi ella frystan, og allar tjóðir, sum miklan fiski-vinnuveg hava, gáa væl undir at fylgja við tíðini.

Vert er í hesum samanhangi at leggja merki til, hvat hesar síðstu mánaðirnar hevur staðið at lesa í norskm, donskum og íslenskum fiskibókum um eitt enskt-amerikanskt felag, sum hevur í hyggju at reisa 6—7 frystihús í Íslandi við tí endamáli at flyta út ferskan fisk haðani.

Í Íslandi er longu stovnað eitt stórt frystihús eftir Ottesens máttanum, sum framleiðir 40—50 tons um dagin, og tað gongur so væl, at tað gevur vón fyri, at so nær sum alt, ið veitt verður, kann verða selt ferskt til Týsklands og Miðeuropulöndini.

Formaður íslenska fiskifelagsins, Kr. Bergson, sigur frá, siga blóðini, at í vár var eitt amerikanskt milliónafelag og sókti um loyvi til tess at reisa frystihús í Íslandi, og at ríkisstjórnin